

**Nota van Antwoord op de zienswijzen bij het
ontwerpbeheerplan **bijzondere natuurwaarden**
Zouweboezem**

Een bijdrage aan het Europese programma Natura 2000

Bevoegde gezagen

Vastgesteld d.d. 11 december 2018

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Ingestemd d.d. 5 maart 2019

Inhoudsopgave

1	Inleiding en leeswijzer	4
1.1	Openbare voorbereidingsprocedure van Afd. 3.4 van de Awb	4
1.2	Inspraak	4
1.3	Vervolprocedure	4
2	Beantwoording zienswijzen	5
2.1	Land- en Tuinbouworganisatie Noord.....	5
2.2	Waterschap Rivierenland.....	6
2.3	Vogelbescherming Nederland	6

1 Inleiding en leeswijzer

In deze nota van Antwoord beantwoorden de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (GS) de zienswijzen op het ontwerp-beheerplan Bijzondere natuurwaarden Zouweboezem. In het ontwerp-beheerplan zijn de Natura 2000 instandhoudingsdoelen die de minister van LNV had aangewezen uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd. Daarbij zijn de beheermaatregelen beschreven. Daarnaast is het huidige gebruik getoetst aan deze doelen. De antwoorden op de zienswijzen staan in het tweede deel van deze nota.

1.1 Openbare voorbereidingsprocedure van Afd. 3.4 van de Awb

De inspraakprocedure is bekend gemaakt met een kennisgeving in het Provinciaal Blad en op Overheid.nl en een e-mailbericht aan de betrokken gebiedspartijen (project- en adviesgroep Natura 2000 beheerplan Zouweboezem). Van 3 juli 2018 tot en met 13 augustus 2018 was het mogelijk om het ontwerp-beheerplan in te zien via internet, op het Provinciehuis van Zuid-Holland, op het gemeentehuis van Zederik en op het ministerie van LNV. Tijdens deze periode kon iedereen die dat wilde reageren op de inhoud van het ontwerp-beheerplan.

1.2 Inspraak

Van drie organisaties zijn zienswijzen ontvangen; LTO Noord, waterschap Rivierenland, en Vogelbescherming Nederland.

1.3 Vervolgprocedure

Na verwerking van de zienswijzen en een enkele tekstuele verbetering van niet gewichtige juridische aard hebben de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en GS van Zuid-Holland het beheerplan bijzondere natuurwaarden Zouweboezem vastgesteld. Tegen het besluit tot definitieve vaststelling van het beheerplan is beroep mogelijk bij de rechtbank van het arrondissement waar de gemeente waar u woonachtig bent onder valt. Specifiek gaat het daarbij om die delen van het beheerplan die beschrijven welke activiteiten onder welke voorwaarden vergunningvrij zijn (art. 8.1 lid 2 Wnb). Zie voor de onderverdeling van gemeenten over de verschillende rechtbanken (arrondissementen): www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/rechtbanken.

Het beheerplan bijzondere natuurwaarden heeft een maximale geldigheidsduur van zes jaar en loopt van 2018 - 2024. Het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid na deze zes jaar de geldigheid van het beheerplan met zes jaar te verlengen. Er moet dan wel een evaluatie hebben plaatsgevonden waaruit blijkt dat een verlenging gerechtvaardigd is en het opstellen van een nieuw beheerplan niet noodzakelijk is.

Er is een wetsvoorstel waarmee de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden, dus ook het Natura 2000 gebied Zouweboezem, per 1 januari 2019 in de provincie Utrecht komt te liggen. Bij de overgang van Zuid-Holland naar Utrecht wordt provincie Utrecht bevoegd gezag. De vervolgprocedure van het beheerplan loopt over de jaargrens 2018/2019. De provincie Utrecht is bij de vaststellingsprocedure van het beheerplan betrokken en is na grenswijziging het bevoegd gezag.

2 Beantwoording zienswijzen

Voor het beantwoorden van de zienswijzen zijn in deze nota alle vragen, op- en aanmerkingen, suggesties, adviezen en aanbevelingen opgeschreven. Daarbij is getracht de punten die in de zienswijzen zijn verwoord, zo helder mogelijk samen te vatten en te bundelen. Het antwoord van de minister en GS is per zienswijze weergegeven. Zienswijzen die hebben geleid tot een aanpassing van de tekst in het definitieve beheerplan zijn weergegeven onder het kopje “wijziging beheerplan”.

2.1 Land- en Tuinbouworganisatie Noord

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
1	In bijlage drie PAS Gebiedsanalyse staat het oude peil van Polder Middelbroek vermeld. Het actueel geldende peil is zomer 1,55 beneden NAP, winter 1,65 beneden NAP.	De PAS analyse is een zelfstandig document, dat reeds is vastgesteld. In de volgende PAS analyse zullen de actuele gegevens worden opgenomen.	Nee
2	De grondwaterwinning van Oasen bij Langerak en Lexmond heeft een negatieve invloed op het optreden van kwel.	<p>In de Zouweboezem zijn twee deelgebieden (polder Achthoven en De Boezem) waar sprake is van kwel. In deze deelgebieden is sprake van kwel afkomstig uit het eerste watervoerende pakket, maar ook lokaal vanuit de Lek en de Zouwe. De overige deelgebieden van Zouweboezem liggen hoger en zijn inrijgingsgebieden waar geen sprake is van kwel. In deze gebieden wordt een negatieve invloed van grondwaterwinning op Natura 2000-instandhoudingsdoelen van de Zouweboezem voorhand uitgesloten.</p> <p>In polder Achthoven heeft in het kader van de vergunningvoorwaarden vanuit de grondwaterwetvergunningen (eind jaren '80 en jaren '90) voor de winningen compensatie plaatsgevonden in de vorm van inrichting van percelen in De Kikker. Juist in de percelen van de Kikker is sprake van beschermde habitattypen waarvoor kwel van belang is (H6410 blauwgrasland). Hierin wordt sinds de jaren '70 de natuurwaarde gemonitord in het kader van het provinciale natuurmeetnet. Conclusie uit deze monitoring is dat de natuurwaarde van het blauwgrasland sinds de jaren '70 gemiddeld genomen stabiel is gebleven. Tevens is in de watergang tussen de blauwgraslandpercelen Hoge en Lage Kikker de kwelindicator waterviolier zelfs dominant, wat wijst op de aanwezigheid van (lokale) kwel. Kortom voor het habitatype blauwgrasland zijn er geen aanwijzingen voor een</p>	Ja, in paragraaf 3.2.2 (waterhuishouding) in een vermelding opgenomen over de verminderde kwel sinds de ondiepe (oever)grondwaterwinning is gestart in de jaren '90.

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
		<p>negatieve invloed van grondwaterwinning.</p> <p>In deelgebied De Boezem is sprake van lokale kwel afkomstig uit de Oude Zederik en de Lek. De invloed van kwelwater uit het eerste watervoerende pakket (waar sprake kan zijn van beïnvloeding door de drinkwaterwinning) was en is hier gering vanwege de invloed van een ondoorlatende deklaag. Er zijn geen aanwijzingen voor een negatieve invloed van de grondwaterwinning op de Natura 2000 soorten en het habitatype (H3150 meren met krabbenscheer en fonteinkruiden) in dit deelgebied.</p>	

2.2 Waterschap Rivierenland

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
1	Het maximum peil voor bergingscapaciteit is NAP + 1,26 m. In bijlage 5 afwegingskader van het ontwerp beheerplan staat NAP + 1,22 m.	In bijlage 5 van het Natura 2000-beheerplan zal NAP + 1,26 m worden vermeld.	Ja
2.	In bijlage drie (de PAS gebiedsanalyse) staat een oud peil voor Polder Middelbroek. Het geldende peil in deze polder is -1,65m en -1,55m.	Zie het antwoord op zienswijze 2.1.1	Nee

2.3 Vogelbescherming Nederland

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
Moerasesysteem			
1	Een groot gemis in het ontwerpbeheerplan is dat er in de visie op het gebied en de voorgestelde maatregelen weinig gekeken wordt naar de Zouweboezem op ecosysteemniveau. De Zouweboezem is een moerasesysteem en onderdeel van het rivierenecosysteem. Dit wordt in het ontwerpbeheerplan wel onderkend, maar de vertaalslag naar de visie, de knelpunten en het beheer ontbreekt.	<p>In het beheerplan staan de natuurdoelen in verband van het ecosysteem benoemd, bijvoorbeeld het streven naar een natuurlijker peil (4.2.3), inclusief knelpunten. De vertaalslag van de knelpunten naar maatregelen en beheer is uitgevoerd in een uitgebreide studie, deze is opgenomen in bijlage 5 van het beheerplan (afwegingskader potentiële natuurmaatregelen deelgebied Zouwe). De resultaten uit deze studie maatregelen, gericht op het moerasesysteem, zijn opgenomen in paragraaf 4.3 (uitwerking van de visie voor de instandhoudingsdoelen) en hoofdstuk 5 (natuurmaatregelen en financiering) van het beheerplan.</p> <p>De positie van Zouweboezem als onderdeel van het moeras- en rivierenecosysteem kan</p>	Ja, in paragraaf 3.2.3 (natuurwaarden) worden beschrijvingen van de Zouweboezem op ecosysteemniveau en in relatie tot de omliggende gebieden toegevoegd.

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
		<p>uitgebreider worden beschreven. Hetzelfde geldt de ligging en functie van de Zouweboezem in relatie tot de omliggende natuurgebieden (Natura 2000).</p>	
2	<p>Voor een goed functionerend moeras is het essentieel dat er een variërend waterpeil is tussen jaren, met jaren met periodieke droogval en jaren met een hoog waterpeil (meerjarige peildynamiek). De verwachting is dat dit ook een positief effect zal hebben op de groei van waterplanten, in het bijzonder krabbenscheer, waarvoor eveneens een kernopgave is geformuleerd. Op dit moment is de Zouweboezem een star systeem, waardoor het moeizaam is om het leefgebied van de zwarte stern en het porseleinhoen, en in mindere mate de purperreiger, te handhaven. De visie en de maatregelen die nu in het ontwerpbeheerplan staan, dragen nauwelijks bij aan het minder star maken van het systeem, waardoor er een grote en reële kans bestaat dat de kernopgave die er ligt voor krabbenscheer en de instandhoudingsdoelstellingen voor de broedvogels niet gehaald gaan worden. Dit is voor ons een groot punt van zorg.</p>	<p>In het kader van het Natura 2000-beheerplan heeft voor het deelgebied Zouwe een uitgebreide studie plaatsgevonden naar welke mogelijkheden er zijn voor vergroting van de peildynamiek (bijlage 5 afwegingskader potentiële natuurmaatregelen deelgebied Zouwe). Hieruit is na weging van verschillende belangen en in overleg met gebiedspartijen een voorkeursvariant naar voren gekomen, het omkaden van diverse rietlanden, waarbinnen een meer natuurlijk peilverloop zal worden gevoerd. In het overige deel van de Zouwe is het streefpeilenbesluit van het Waterschap Rivierenland van kracht, waarbinnen een beperkte peilfluctuatie mogelijk is. De te omkaden rietlanden dienen nader uitgewerkt te worden, zowel de inrichting als het beheer. Het belang van meerjarige peildynamiek is daar niet expliciet benoemd. Het beheerplan beschrijft de (gewenste) dynamiek binnen een seizoen. Meerjarige peildynamiek kan een positieve bijdrage leveren aan het bereiken van diverse instandhoudingsdoelen van het moerasgebied. Dit begrip wordt toegevoegd en uitgewerkt in 'paragraaf 4.2.3 natuurlijk peilverloop' als onderdeel van de gebiedsvisie.</p> <p>In de Hoge Boezem worden de relatief grootste mogelijkheden voor (meerjarige) peildynamiek gezien. Hier heeft de beheerder de mogelijkheid tot het optimaliseren van het peilbeheer, waar ook (incidenteel) droogval mogelijk is. Droogval in het juiste seizoen kan o.a. bijdragen aan grootschalige ontwikkeling van rietvegetaties. In de huidige situatie wordt hier, zoals ook al beschreven in paragraaf 5.2.1, in overleg met de door u ingeschakelde deskundigen mee geëxperimenteerd. De mogelijkheden voor meerjarige peildynamiek in dit deelgebied worden toegevoegd aan 'paragraaf 4.2.3 natuurlijk peilverloop', waarbij het huidige peilbeheer verder wordt geoptimaliseerd ten behoeve van porseleinhoen, zwarte stern, purperreiger en grote modderkruiper. De meerjarige peildynamiek in de Hoge Boezem wordt, ten behoeve van een optimaal resultaat voor porseleinhoen en purperreiger, gecombineerd met het uitrasteren van delen van het gebied ter beperking van (ganzen)vraat.</p> <p>Bij de beheerplanevaluatie (2024) worden de ontwikkelingen als gevolg van de toegevoegde peildynamiek geëvalueerd. Ook de uitwerking van het Streefpeilenplan op</p>	<p>Ja, aan paragraaf 4.2.3 natuurlijk peilverloop wordt meerjarige peildynamiek toegevoegd, en nader uitgewerkt. Daarnaast wordt in de evaluatie van het peilbeheer (paragraaf 7.6) ook de maatregel meerjarige peildynamiek Hoge boezem betrokken.</p>

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
3	<p>Door de Zouweboezem ook als rivierenecosysteem te bezien, liggen er kansen om het gebied een boezemfunctie te geven bij hoge rivierstanden. Dit draagt niet alleen bij aan de robuustheid van het systeem, maar zou ook in het kader van klimaatadaptatie winst opleveren. In het ontwerpbeheerplan wordt niet duidelijk of er bekeken is of het systeem op een meer natuurlijke manier ingericht kan worden, passend bij een moeras- en rivierenecosysteem. Is hier aan gedacht? Is hier onderzoek naar verricht? Zo ja, waarom staat dit niet in het beheerplan vermeld? Als hier niet aan is gedacht en onderzoek naar is verricht, dan verzoeken wij dit alsnog te doen en de bijbehorende maatregelen die bijdragen aan een natuurlijk ecosysteem op te nemen in het beheerplan.</p>	<p>de peildynamiek in deelgebied Zouwe wordt dan in beschouwing genomen.</p> <p>In het kader van het Natura 2000-beheerplan (zie bijlage 5 afwegingskader potentiële natuurmaatregelen Zouwe) zijn de mogelijkheden onderzocht om meer peildynamiek in het systeem te krijgen ten behoeve van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen. Daarbij heeft ook de boezemfunctie van het gebied een belangrijke rol gespeeld. Voor het regionale watersysteem vervult deelgebied Zouwe een boezemfunctie waarbij de waterstand in uiterste gevallen tot + 1,22 m NAP kan oplopen. Juist in het geval van hoge rivierwaterstanden is het lastiger om water uit het regionale watersysteem af te voeren naar het rivierensysteem en kan de boezemfunctie moeten worden aangesproken. Indien het deelgebied dan al is benut voor de berging van rivierwater bij hoge rivierwaterstanden kan de benodigde berging van water uit het regionale watersysteem niet worden gerealiseerd, waardoor zich elders onveilige of ongewenste effecten voordoen. Ook kan een boezemfunctie voor hoge rivierwaterstanden betekenen dat de huidige regionale waterkeringen rond het gebied moeten worden aangepast richting primaire waterkeringen, ter borging van de waterveiligheid. Dergelijke implicaties zijn dusdanig fors en van invloed op de waterveiligheid, dat de door u beschreven aanpassing niet in beschouwing is genomen.</p>	Nee
Broedpopulatie purperreigers staat onder druk			
4	<p>Het ontwerpbeheerplan schenkt weinig aandacht aan de knelpunten op de huidige broedplek van de purperreigers. In het in de zienswijze opgenomen advies van J. van den Winden is te lezen dat de kolonie in het moerasbos al een paar jaar in zuidwaartse richting verschuift om onbekende redenen. Mogelijk spelen er negatieve factoren een rol. Dit is zorgelijk omdat hiermee het aanbod geschikte broedplekken verkleind wordt. Het is nodig dat de oorzaak van de verschuiving achterhaald wordt en dat hier zo nodig actie op ondernomen wordt. Het ontwerpbeheerplan gaat te snel over tot het realiseren van nieuwe broedplekken voor de purperreiger waarvan het nog onzeker is of de</p>	<p>Bij het opstellen van het ontwerpplan noch in het beheerplanproces hebben ons signalen bereikt dat er sprake zou kunnen zijn van zorgelijke ontwikkelingen rond de huidige kolonielocatie. De kolonielocatie is weliswaar kwetsbaar (dat is ook zo benoemd in het beheerplan) maar de aantalsontwikkeling is al vele jaren positief en boven de instandhoudingsdoelstelling. Op basis van de door Vogelbescherming verstrekte expert informatie wordt nu in het beheerplan in de 1^e beheerplanperiode een onderzoek opgenomen naar de mogelijke reden(en) voor het verschuiven van de broedkolonie purperreigers. De resultaten hiervan worden meegenomen in de tussentijdse evaluatie van het beheerplan (2021). Aan de hand van deze resultaten worden zo nodig (aanvullende) maatregelen genomen voor de huidige broedlocatie.</p>	Ja, aan het beheerplan wordt het genoemde onderzoek toegevoegd, aan paragrafen 4.3.10 (purperreiger) en paragraaf 5.2 (instandhoudingsmaatregelen)

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
	<p>purperreiger in deze nieuw situatie tot broeden zal komen. Optimalisatie van de huidige broedplek is het belangrijkste en urgent op dit moment. Hiervoor zal een goede analyse gedaan moeten worden hoe de huidige broedplek geoptimaliseerd kan worden, zeker in verband met de verschuiving. Het ontwerpbeheerplan vertelt niet hoe de huidige broedplek beheerd zal gaan worden.</p>		
5	<p>Bij het opzetten van het waterpeil op rietlanden is het van belang dat dit goed gebeurt. Met een waterpeil van 10 cm boven het maaiveld dat vervolgens in juni wordt verlaagd, behoudt de vos vrij spel. Hiermee wordt het knelpunt voor de purperreiger niet opgelost, het vormt juist een risico. Het waterpeil moet zeker 30 tot 50 cm boven het maaiveld staan tot begin augustus. Het ontwerpbeheerplan stelt voor om rietland 3 van figuur 33 als nieuwe broedlocatie voor de purperreiger te bestemmen. Dit is een zeer onverstandige keuze. Rietland 3 betreft overwegend gemaaid rietland, dit is niet geschikt voor de purperreiger. Het ontwerpbeheerplan vermeldt niet waarom deze keuze gemaakt wordt. Wanneer men naast het optimaliseren van de huidige broedplek alsnog wil overgaan tot het creëren van een nieuwe broedplek voor de purperreiger, dan zou het moerasbos ten zuiden van rietland 2 het meest geschikt zijn. Dit moerasbos kan geschikt gemaakt worden door het opzetten van het waterpeil tot 10 cm boven het maaiveld tot begin augustus.</p>	<p>De maatregel voor het opzetten van het peil tot minimaal 10 cm (bandbreedte 10-35 cm) boven het maaiveld in geselecteerde rietlanden (gecombineerd met inrichtings- en/of beheermaatregelen) is in beginsel bedoeld voor het porseleinhoen. Gezien de negatieve trend van de broedpopulatie porseleinhoen is bewust de keuze gemaakt om de rietlanden voor deze soort te optimaliseren. Wij zullen dit in het beheerplan tekstueel verduidelijken. Binnen deze rietlanden vormen te plaggen locaties met nattere, diepere delen, die langdurig nat zijn, geschikt broedhabitat voor de purperreiger.</p> <p>De geconstateerde verschuiving van de broedlocatie van de purperreiger (zienswijze 4) in combinatie met de kwetsbaarheid van de huidige broedlocatie maakt dat wij serieus willen kijken naar de optie om het genoemde moerasbos geschikt te maken als broedlocatie voor de purperreiger. In het beheerplan wordt in de periode tot 2021 een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd, waarna (indien haalbaar [haalbaarheidsonderzoek] en noodzakelijk [uitkomst onderzoek naar de reden van het verschuiven van de huidige broedlocatie]) in de periode 2021-2024 het moerasbos geschikt wordt gemaakt.</p>	<p>Ja, verduidelijken van de doelen voor inrichting van geselecteerde rietlanden (paragraaf 4.3), en aan het beheerplan wordt een haalbaarheidsonderzoek toegevoegd naar het vernatten van het moerasbos in de paragrafen 4.3.10 (purperreiger) en 5.2 (instandhoudingsmaatregelen).</p>
6	<p>Een ander alternatief voor een nieuwe broedplek (voor de purperreiger) is rietland 1. Hier staat overjarig riet. Dit is alleen verstandig om te doen mits het waterpeil tot begin augustus 30 tot 50 cm boven het maaiveld staat.</p>	<p>Rietland 1 wordt (deels) afgegraven, nattere delen bieden mogelijk geschikte omstandigheden voor een broedplek voor de purperreiger. Dit maakt onderdeel uit van de noodzakelijke verdere uitwerking van de maatregel.</p>	<p>Nee.</p>

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
7	<p>Tabel 18 dient aangepast te worden. In het beheerplan staat "Naast een geschikt broedbiotoop in de Zouwe is in het deelgebied De Boezem een geschikt foerageergebied aanwezig. Een belangrijk onderdeel van het voedsel van de purperreigers vormen de modderkruipers en andere kleine vissen die ook in ruime mate aanwezig zijn in het natuurgebied. De purperreigers foerageren in grote dichtheden in De Boezem...". Dit is in de huidige situatie niet meer het geval. Het is waarschijnlijk dat de populatie van de grote modderkruiper in De Boezem inmiddels zeer sterk is afgenomen (i.t.t. alinea 3 op pagina 47). Er foerageren nauwelijks tot geen purperreigers meer in De Boezem. De kwaliteit als leefgebied is daar sterk verslechterd. Tabel 18 is incompleet. Bij broedgebied zou moeten staan "slecht" (ze zijn daar inmiddels als broedvogel verdwenen) en als foerageergebied is De Boezem ook slecht. Uitwisseling is niet relevant.</p>	<p>Zoals beschreven in het beheerplan was de kwaliteit van het foerageergebied goed. Op basis van de door u verstrekte informatie wordt de beschrijving en tabel 18 aangepast. De kwaliteit van het leef- en foerageergebied De Boezem voor de purperreiger passen wij aan naar 'slecht'.</p> <p>Ook zal deze achteruitgang nader worden onderzocht in de eerste beheerplanperiode door het uitvoeren van een onderzoek naar de omvang van de populatie grote modderkruipers en de redenen van achteruitgang. Tegelijkertijd zal in de eerste beheerplanperiode worden gewerkt om de kwaliteit van de Boezem als foerageergebied te herstellen door het invoeren van meerjarige peildynamiek (zie beantwoording zienswijze 2)</p> <p>De beschrijving van de huidige situatie (inclusief tabel 18) heeft betrekking op de afgelopen 5 jaar (zie bijlage 4 methode uitwerking instandhoudingsdoelen). Zodoende is De Boezem niet als broedgebied beoordeeld. Uitwisseling tussen broed- en foerageergebied is wel relevant, zie ook de toelichting in bijlage 4.</p>	<p>Ja, tabel 18 wordt aangepast (de beoordeling van foerageergebied De Boezem wordt aangepast van goed naar slecht). De nieuwe informatie over de achteruitgang van de Boezem als foerageergebied zal worden toegevoegd aan paragraaf 3.4.6 en 3.4.10.</p>
8	<p>Op dit moment heeft de Boezem geen waarde als foerageergebied voor de purperreiger, waarschijnlijk door een sterke afname van de grote modderkruiper in het gebied. Het instellen van een meerjarig peildynamiek in de Boezem zal een positief effect hebben voor de grote modderkruiper. Hierdoor zal de Boezem weer kunnen functioneren als foerageergebied voor de purperreiger.</p>	<p>Zie beantwoording van zienswijze 2, onderdeel Hoge Boezem</p>	<p>Zie beantwoording van zienswijze 2, onderdeel Hoge Boezem</p>
9	<p>Purperreiger (3.4.10) Er staat dat de kolonie purperreigers zo groot is geworden "...door de moerasuitbreiding in De Boezem en aanpassingen van het maaibeheer". Dat is niet geheel juist. De populatie is vooral gegroeid door een lagere mortaliteit buiten de broedperiode.</p> <p>In het beheerplan wordt niet ingegaan op de veranderingen</p>	<p>De betreffende zin zal worden verwijderd uit paragraaf 3.4.10.</p> <p>Voor het overige deel van de zienswijze zie de beantwoording van zienswijze 4</p>	<p>Ja, paragraaf 3.4.10</p> <p>Voor het overige deel van</p>

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
	<p>op de huidige broedplek in het moerasbos. Er wordt vooral gesproken over de voormalige broedplek in het rietland. Maar de kolonie in het moerasbos schuift al een paar jaar in zuidwaartse richting om onbekende redenen. Blijkbaar wordt het bos aan de noordzijde minder geschikt. Daarmee wordt het aanbod aan potentiële plekken minder groot. Het zou zeer wenselijk zijn de actuele situatie beter te begrijpen en te weten welke knelpunten er zijn op de huidige broedplek.</p>		<p>de zienswijze zie de beantwoording van zienswijze 4</p>
Onvoldoende maatregelen voor het porseleinhoen			
9	<p>Voor het porseleinhoen ligt een verbeteropgave. Op dit moment ontbreekt het aan geschikt broedhabitat in de Zouweboezem. De maatregelen die in het ontwerpbeheerplan genoemd worden, zullen hier echter onvoldoende aan bijdragen. Alle zeilen moeten worden bijgezet om het porseleinhoen terug te krijgen in het gebied. Het grootste knelpunt is het ontbreken van meerjarige peildynamiek in combinatie met overbegrazing van de kruidlaag. Het instellen van meerjarige peildynamiek komt echter in zijn geheel niet aan de orde in de genoemde visie, knelpunten en maatregelen, zoals we ook al eerder vermelden. Het optimaliseren van het beheer in De Boezem naar een natuurlijker systeem is de beste optie om broedhabitat te creëren.</p>	<p>Zie beantwoording van zienswijze 2</p>	<p>Zie beantwoording van zienswijze 2</p>
10	<p>Zoals het geval is bij de purperreiger, wordt er eveneens bij het porseleinhoen niet gekeken naar de recente broedlocatie en hoe deze te optimaliseren. De situatie op deze plek kan in ieder geval verbeterd worden door het plaatsen van kwalitatief goede rasters op de juiste locaties tegen ganzenvraat.</p>	<p>Op basis van onze gegevens is er sinds het broedgeval in 2014 geen sprake meer van een broedlocatie die in gebruik is bij het porseleinhoen. De laatste broedlocatie vond plaats op een locatie waar in het kader van het LIFE project in 2010 moerasbos is verwijderd en het maaiveld is afgegraven ten behoeve van moerasontwikkeling. Naar aanleiding van het gesprek met de Vogelbescherming, dhr. J. van der Winden en het Zuid-Hollands landschap over de ingediende zienswijze zijn wij tot de conclusie</p>	<p>Ja, (voormalige) broedlocatie is toegelicht in paragraaf 4.3.11 (A119 porseleinhoen), en figuur 33 en paragraaf 5.2.1 worden aangevuld met</p>

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
		gekomen dat optimalisatie van eerder uitgevoerde inrichtingsmaatregelen in het kader van het LIFE project ook een kansrijke mogelijkheden biedt voor herstel van broedhabitat voor het porseleinhoen. Daarbij gaat het met name om het uitrasteren van locaties tegen (ganzen)vraat, in combinatie met populatiebeheer van ganzen. In het beheerplan wordt figuur 33 en paragraaf 5.2.1 aangevuld met zoekgebieden voor optimalisatie van eerder uitgevoerde LIFE herstelmaatregelen.	zoekgebieden voor optimalisatie van eerder uitgevoerde LIFE herstelmaatregelen
11	De rietlanden 1, 7 en 10 zijn niet geschikt om in te richten voor het porseleinhoen, omdat hier overjarig riet staat. Beter is om rietlanden 3,4,5 en 6 te kiezen omdat hier gemaaid riet staat en dit eenvoudiger is te ontwikkelen tot geschikt broedhabitat voor het porseleinhoen. In rietland 1 staat overjarig riet en elk jaar broeden er meerdere paartjes snor en de bruine kiekendief. Het is onwenselijk om dit gebied om te vormen naar broedhabitat voor de porseleinhoen, want daarmee zullen deze kwetsbare soorten belangrijk broedhabitat verliezen. Bovendien is rietland 1 meer geschikt voor de purperreiger.	De geschiktheid is vastgesteld op basis van een haalbaarheidsonderzoek (onderdeel bijlage 5 beheerplan) en informatie van de gebiedsbeheerder van het Zuid-Hollands Landschap. Rietland 7 is zeer geschikt, omdat de omliggende kade al aanwezig is, met beheer (gemaaid rietland) en een inlaatwerk kunnen relatief eenvoudig geschikte omstandigheden worden gerealiseerd. Rietland 10 is zeer geschikt omdat hier doelen met elkaar kunnen worden gecombineerd (kap bos ter beperking predatie zwarte sterns en broedhabitat porseleinhoen), en al een deel van de kade aanwezig is. Bij rietland 1 worden uw aandachtspunten meegenomen in de verdere uitwerking van de maatregel. De omvang van de locatie biedt ruimte voor maatwerk voor meerdere doelstellingen, waarbij bestaande natuurwaarden zoveel mogelijk moeten worden ingepast.	Nee
12	Het oppervlakte van 15 ha aan rietlanden als broedhabitat voor het porseleinhoen, is te beperkt om de doelen te halen. Er is waarschijnlijk wel drie keer zoveel nodig aan oppervlakte. Is er ook gedacht aan habitatuitbreiding voor de porseleinhoen direct gelegen naast het Natura 2000 gebied of buiten het vogelrichtlijngebied maar binnen het habitatrictlijngebied? Naar onze mening liggen hier zeker kansen en onderzoek hiernaar is wenselijk. In de bijlage wordt een voorstel gedaan voor uitbreiding in de graslanden van de Kikker.	In het profielendocument wordt voor broedbiotoop uitgegaan van tenminste 1-2 ha. In het beheerplan gaan wij (op basis van Van der Winden, 2008) uit van 3 ha per broedpaar. Daarmee biedt de in het beheerplan genoemde maatregelen in deelgebied Zouwe (14-18 ha) geschikt broedhabitat voor 5-6 broedparen porseleinhoen. Ook de Hoge boezem draagt, door verdere optimalisatie van het peilbeheer (waaronder meerjarige peildynamiek) en mogelijke aansluitende inrichtingsmaatregelen, substantieel bij. Daarnaast biedt de optimalisatie van uitgevoerde LIFE herstelmaatregelen (zie beantwoording zienswijze 10) mogelijkheden voor broedhabitat voor het porseleinhoen. Verder is in het overleg tussen Vogelbescherming, dhr. J. van der Winden, Zuid-Hollands Landschap en provincie Zuid-Holland de mogelijkheid voor het vernatten van een bestaand verruigd grasland in Polder Achthoven ten gunste van	Ja, de beschreven maatregelen worden toegevoegd aan paragraaf 5.2.1

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
		<p>het broedhabitat voor het porseleinhoen besproken ('voormalige boomgaard de Kikker'). De haalbaarheid van deze locatie zal in de eerste beheerplanperiode verder worden uitgewerkt, indien kansrijk en haalbaar wordt deze maatregel toegevoegd aan de maatregelen voor het porseleinhoen. Ons beeld is dat hiermee een stevige basis wordt gelegd voor de invulling van de instandhoudingsdoelstelling. Uiteraard wordt, zoals beschreven in het beheerplan, het resultaat gemonitord. Indien noodzakelijk zijn afdoende mogelijkheden beschikbaar voor bijsturing.</p>	
Ontwikkeling van waterplanten/krabbenscheervegetaties als natuurlijk broedhabitat voor de zwarte stern			
13	<p>Voor de zwarte stern ligt een verbeteropgave. Er worden nu vlotjes neergelegd om de sterns broedgelegenheid te bieden, maar dit is geen structurele oplossing. De zwarte stern is voor natuurlijk broedbiotoop afhankelijk van voldoende waterplanten, zoals krabbenscheer. Doordat het hier aan ontbreekt, is hiermee de kans op predatie groter. In het ontwerpbeheerplan wordt dit impliciet genoemd, maar zou sterker naar voren gebracht mogen worden door het ontbreken van natuurlijke nestondergrond als grootste knelpunt te noemen (met als gevolg een grotere kans op predatie).</p> <p>Het is een groot hiaat in het ontwerpbeheerplan dat dit knelpunt in de visie, de uitwerking van de visie en in de maatregelen bij de zwarte stern niet tot uiting komt. Wij verzoeken het ontbreken van natuurlijke nestondergrond op te nemen als belangrijkste knelpunt en hierop een visie en maatregelen te formuleren.</p>	<p>Het ontbreken van natuurlijk broedhabitat en de achteruitgang van drijvende waterplantenvegetaties (o.a. krabbenscheer) is in het beheerplan reeds beschreven (paragraaf 4.3.12). Ook worden, naast de optimalisatie van het aantal vlotjes en de locatie van de vlotjes, maatregelen beschreven om de waterkwaliteit (krabbenscheer, drijvende waterplanten) te verbeteren en predatie te beperken. De maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit zijn in het ontwerpbeheerplan toegeschreven aan het habitattype H3150 meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, maar kunnen op termijn ook een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van vegetaties met drijvende waterplanten als nestlocatie voor de zwarte stern. In het beheerplan wordt dit toegevoegd aan paragraaf 4.3.12. Tevens wordt in de evaluatie van de maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit (baggeren waterbodem Oude Zederik in de 1^e beheerplanperiode, op termijn mogelijk aanvullend defosfateren) aan het einde van de 1^e beheerplanperiode onderzocht of de genomen maatregelen afdoende zijn om de abiotische omstandigheden voor krabbenscheer en drijvende waterplanten (als nestlocatie voor de zwarte stern) te verbeteren, of dat in de 2^e beheerplanperiode nog aanvullende maatregelen nodig zijn om hier verder invulling aan te geven. Deze evaluatie wordt toegevoegd aan paragraaf 4.3.12, 5.2.3 en hoofdstuk 6.</p>	Ja, paragraaf 3.4.12, 4.3.12, 5.2.3 en hoofdstuk 6
14	<p>Er zal beter uitgezocht dienen te worden waarom de waterplanten in de Zouweboezem verdwenen zijn. Is de fosfaatbelasting inderdaad de belangrijkste reden gezien het feit dat er in het recente verleden flinke vegetaties krabbenscheer groeiden in de Boezem met vergelijkbare</p>	<p>Zie beantwoording zienswijze 13.</p>	<p>Zie beantwoording zienswijze 13.</p>

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
	fosfaatbelasting?		
15	Tien jaar geleden is in het kader van het LIFE project ook gebaggerd? Heeft het baggeren toen een effect gehad op de groei van waterplanten? Waarom is het baggeren nu weer nodig?	In het kader van het LIFE project hebben vooral baggerwerkzaamheden in de kleinere watergangen van deelgebied Zouwe plaatsgevonden. De Oude Zederik, met een dikkere laag bagger van ca. 300.0000 m ³ , is toentertijd niet gebaggerd, terwijl sindsdien wel oevers en delen van rietlanden zijn geërodeerd en als bagger op de waterbodem zijn beland. Door een substantieel deel van de laag bagger (ca. 100.000 m ³) te verwijderen kan nalevering van voedingsstoffen en sulfaat uit de waterbodem worden verminderd, en de waterkwaliteit worden verbeterd, wat positief bijdraagt aan de ontwikkeling van (drijvende) waterplanten, waaronder krabbenscheer en fonteinkruiden.	Nee
16	In het ontwerpbeheerplan wordt gesteld dat het huidige beheer in de Boezem strijdig is met de ontwikkeling van waterplanten. In de praktijk lijkt dit niet zo te zijn (zie de vloedvlaktes van de Onner- en Oostpolder in Groningen) en dit dient op zijn minst beter onderzocht te worden. Een meerjarige peildynamiek (met periodieke droogval) lijkt juist positief voor de ontwikkeling van waterplanten, waaronder krabbenscheer (kernopgave) die op hun beurt weer dienen als broedhabitat voor de zwarte stern. Een meerjarig peildynamiek en stromend water zorgen ook voor meer variatie. Er liggen op meerdere plekken kansen voor de ontwikkeling van waterplanten die nu niet benut worden, zoals de Boezem, de Oude en Nieuwe Zederik en de sternenaaien die zijn aangelegd in het kader van het LIFE-project.	In het ontwerpbeheerplan wordt in paragraaf 3.4.1 beschreven dat het beheer niet gericht is op het voorkomen en de ontwikkeling van ondergedoken waterplanten, maar op de vorming van jonge riet- en moerasvegetaties, en dat typische vissoorten van het habitatype H3150 meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (zeelt, snoek, ruisvoorn) worden weggevangen ten behoeve van de grote modderkruiper. De passage over ongunstige effecten van het (peil)beheer gericht op jonge riet- en moerasvegetaties wordt verwijderd. Daarnaast wordt in De (Hoge) Boezem het peilbeheer geoptimaliseerd, mede ten behoeve van (op termijn) broedhabitat voor de zwarte stern. Hiertoe wordt de al bestaande beschrijving (paragraaf 5.2.1) in het ontwerpbeheerplan aangevuld. De hierin al aangekondigde specifieke uitwerking van het peilbeheer, zal mede worden gevoed door de geleverde informatie over de Onner- en Oostpolder. De eerder in het kader van het LIFE project aangelegde 'sternenaaien' worden opgenomen in paragraaf 5.2.6 als zoekgebied voor een extra broedlocatie. Tevens maken deze locaties onderdeel uit van het watersysteem Zouwe, verbetering van de waterkwaliteit door baggerwerkzaamheden in de Oude Zederik kan een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van (drijvende) waterplantvegetaties op deze locaties, en op termijn de geschiktheid van deze locaties als broedhabitat voor de zwarte stern. Tussentijdse evaluatie moet uitwijzen of dit afdoende is, of dat er nog noodzaak is tot verdere maatregelen.	Ja, paragraaf 3.4.1, 5.2.2 en 5.2.6.
17	Het huidige recreatieve gebruik van de Oude Zederik is wel	Formeel mag op de Oude Zederik op basis van de Keur (Waterschap Rivierenland) niet	Nee

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
	degelijk een beperkende factor waardoor hier geen nieuwe broedplekken voor de zwarte stern gecreëerd kunnen worden. Wij pleiten ervoor om (een deel van) de Oude Zederik af te sluiten voor bootjes en kano's in de broedtijd (met eventueel een smalle vaargeul) zodat de mogelijkheden voor uitbreiding verruimd worden.	worden gevaren, het open water is niet aangemerkt als 'vaarwater'. Er wordt echter niet actief gehandhaafd door het Waterschap. Daar waar nieuwe broedlocaties worden gerealiseerd is voldoende rust en geen verstoring een belangrijk vereiste. Bij de in het ontwerpbeheerplan genoemde uitbreiding van nieuwe broedlocaties kunnen hier zodoende ook maatregelen (zoning, handhaving) voor worden opgenomen.	
18	Tabel 20 (synthese huidige situatie zwarte stern) dient aangepast te worden. Bij De Boezem en de Zouwe moet "slecht" staan bij broedgebied. Dankzij vlotjes wordt de populatie in de benen gehouden maar voor een toekomstig beheer is het wenselijk de oorspronkelijke drijvende vegetaties (deels) terug te krijgen.	De formulering 'matig' bij leefgebied – broedgebied in de Zouwe wordt aangepast naar 'slecht', dit heeft overigens geen consequentie voor het eindoordeel wat al 'slecht' was. De Boezem passen wij niet aan, op basis van de gehanteerde methode. De broedgevallen waar u aan refereert zijn van langer geleden. Zie ook het antwoord op de zienswijze 7.	Ja, vermelding 'slecht' in tabel 20, onderdeel van paragraaf 3.4.12
Overige punten			
19	Tien jaar geleden hebben ervanuit het LIFE project meerdere ingrepen plaatsgevonden in het gebied. Waarom wordt hier in het beheerplan niet over gesproken? Wat waren de resultaten en wat is hiervan geleerd? Beantwoording op deze vragen biedt inzicht voor de toekomstige maatregelen in het gebied. Bovendien liggen er kansen en mogelijkheden om ingrepen die toen gedaan zijn, te versterken.	In bijlage 5 (afwegingskader potentiële natuurmaatregelen deelgebied Zouwe) van het ontwerpbeheerplan worden enige lessen getrokken uit het project 'moerasontwikkeling Zouweboezem' uit 2009-2010, met name op het gebied van het plaggen van rietlanden tot onder de waterlijn, waarna door vraat (ganzen) en karpers rietontwikkeling onvoldoende op gang kwam. Mede op basis hiervan is het uitrasteren van vakken vaker als maatregel opgenomen. Daarnaast delen wij uw suggestie dat er kansen liggen om een aantal van de toentertijd uitgevoerde maatregelen te versterken en dit op te nemen in het beheerplan, zie het antwoord op zienswijze 10.	Zie beantwoording zienswijze 10.
20	Wij stellen voor om het bedijkte gebied dat deels uit rietland 7 bestaat als proeftuin te gebruiken om te experimenteren met het meerjarig- en seizoensgebonden peilbeheer. Wij verzoeken u dit voorstel over te nemen in het beheerplan.	Rietland 7 maakt reeds onderdeel uit van de pilot in de eerste beheerplanperiode, het beproeven van het peilbeheer vormt een belangrijke aanleiding voor de pilot om zo te komen tot onder andere meer geschikt broedhabitat voor het porseleinhoen. De invulling van de pilot dient nog nader uitgewerkt te worden, inclusief meerjarige en seizoensgebonden peildynamiek.	Nee
21	Typische Zuid-Hollandse soorten die horen bij dit type moeras, zoals roerdomp, grote karekiet en woudaap, alle drie kwetsbare en (ernstig) bedreigde soorten, krijgen maar	De Zouweboezem vormt een leefgebied voor diverse bedreigde soorten en in het beheerplan wordt dit belang onderkend. Met de genoemde bedreigde vogelsoorten wordt waar mogelijk rekening gehouden, echter de maatregelen van dit beheerplan zijn	Nee

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
	<p>summier aandacht in het beheerplan.</p> <p>Er zijn goede mogelijkheden om de doelen voor het NNN te versterken. Met een beperkte inzet van ganzenrasters op specifieke plekken is gebied weer geschikt te maken als broedplek voor woudaap en grote karekiet.</p>	<p>primair gericht op soorten met een instandhoudingsdoelstelling. Soms kunnen deze kwetsbare soorten meeliften op maatregelen die worden genomen, maar als er afwegingen of keuzes moeten worden gemaakt, dan krijgen de soorten met instandhoudingsdoelstelling voorrang. In dit Natura 2000 beheerplan worden geen specifieke maatregelen geformuleerd voor woudaap en grote karekiet, aangezien dit geen soorten zijn met een Natura 2000 instandhoudingsdoelstelling.</p>	
22	<p>De ontwikkeling van riet wordt bedreigd door (ganzen)vraat. Een goede oplossing hiervoor is het plaatsen van rasters. De rasters dienen echter wel op de juiste locaties geplaatst te worden en een goede kwaliteit te hebben, om effectief te zijn. Het afschieten van ganzen om instandhoudingsdoelstellingen te halen, is voor ons geen optie.</p>	<p>Het probleem van (ganzen)vraat staat op diverse locaties genoemd in het ontwerpbeheerplan. Rasters zijn als maatregel opgenomen in het beheerplan, zie onder andere paragraaf 5.2.1. Het tegengaan van ganzenvraat is een belangrijk onderdeel voor het halen van de instandhoudingsdoelen. Dit is en kan door middel van rasters worden gedaan, maar hierdoor wordt er geen populatievermindering gerealiseerd waardoor de ganzendruk op het gebied even hoog blijft. Populatiebeheer (nestbehandeling, afschot) vanwege en afgestemd op de natuurwaarden van het gebied, is een belangrijk instrument om de instandhoudingsdoelen te kunnen halen, zeker ter beperking van vraat aan te ontwikkelen moerasvegetaties.</p>	Nee
23	<p>Er wordt geregeld gerefereerd aan oude bronnen waardoor de huidige situatie niet goed beschreven wordt. Zo staat er op pagina 26 "De Boezem... water te zetten". Dit is een onjuiste weergave van de huidige situatie. In De Boezem staat momenteel vrijwel nergens mattenbies of riet. Het gebied wordt gedomineerd door kattenstaart vegetaties. De ontwikkeling van wilgen wordt niet afgeremd door waterpeilbeheer want na een testperiode bleek dat niet te werken. De wilgen worden nu actief verwijderd. De vegetaties worden in natte periodes zeer intensief begraasd door grauwe ganzen hetgeen m.i. momenteel de belangrijkste beperkende factor is voor de ontwikkeling van moerasvegetaties en waterplanten.</p>	<p>De genoemde tekst wordt op basis van de door u geleverde informatie en naar aanleiding van het gesprek met Vogelbescherming, dhr. J. van der Winden en ZHL aangepast.</p>	Ja, paragraaf 3.2.3
24	<p>In het beheerplan staat als kernopgave genoemd; "3.08 Rietmoeras: Kwaliteitsverbetering en uitbreiding het moeras</p>	<p>In het doelendocument (ministerie van LNV, juni 2006) wordt '3.08 Rietmoeras' als kernopgave genoemd voor de Zouweboezem. Genoemde doelsoorten van 3.08 zijn</p>	Ja, paragraaf 3.3.2

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
	<p>met de daarbij behorende broedvogels (purperreiger A029, porseleinhoen A119)". Ons inziens is de Zouweboezem niet aangewezen voor deze kernopgave en kloppen de in het beheerplan genoemde doelsoorten niet met deze kernopgave (de bijbehorende doelsoorten zijn roerdomp en grote karekiet). Ook is de volgende kernopgave genoemd bij de doelstellingen van de Zouweboezem die ontbreekt in het beheerplan; 3.05 Kwaliteitsverbetering zoetwatergetijdengebied t.b.v. vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen) *H91E0_A, ruigten en zomen (harig wilgenroosje) H6430_B".</p>	<p>inderdaad niet correct. Deze worden verwijderd in paragraaf 3.3.2. In het doelendocument (ministerie van LNV, juni 2006) is voor de Zouweboezem geen kernopgave geformuleerd voor '3.05 Kwaliteitsverbetering zoetwatergetijdengebied'. Het gebied maakt dan ook geen onderdeel uit van het zoetwatergetijdengebied.</p>	
25	<p>In het ontwerpbeheerplan wordt geregeld slordig geformuleerd. Zo wordt op pagina 99 geschreven: "uiteraard vormt de monitoring van de instandhoudingsdoelstelling een belangrijke basis hiervoor" Het lijkt niet logisch om de doelstelling te gaan monitoren. Die zal in de beheerplanperiode waarschijnlijk niet veranderen. Op pagina 122 staat: "In Polder Achthoven leidt incidenteel gebruik met drones voor beheer, toezicht en monitoring niet tot effecten op de instandhoudingsdoelen." Ook hier zal niet bedoeld worden dat de drones aanleiding geven tot aanpassing van de doelen door het bevoegd gezag. Vermoedelijk wordt hier bedoeld dat individuen of populaties van soorten waar- voor instandhoudingsdoelen opgesteld zijn niet wezenlijk benadeeld worden door gebruik van drones in hun leefgebied.</p>	<p>De betreffende zin op pagina 99 wordt als volgt geformuleerd: "Uiteraard vormt de monitoring van de staat van instandhouding in het Natura 2000-gebied een belangrijke basis hiervoor"</p> <p>De zin op pagina 122 (paragraaf 7.3.4) wordt gewijzigd in: "In Polder Achthoven leidt incidenteel gebruik van drones voor beheer, toezicht en monitoring niet tot negatieve gevolgen voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen."</p>	Ja, paragraaf 6.3 en 7.3.4
26	<p>Voor vitale krabbenscheervegetaties en bijbehorende waterplanten van eutrofe wateren is een peilbeheer met veel dynamiek en stroming nodig. Dit vormt ook de basis</p>	Zie antwoord op zienswijze 13	Zie antwoord op zienswijze 13

Nr.	Zienswijze	Antwoord	Wijziging beheerplan?
	voor goed leefgebied voor de zwarte stern. Het is aan te bevelen om te bekijken of dit te realiseren is in delen van de Oude of Nieuwe Zederik.		